

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Voorstel van Wet houdende wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet primair onderwijs BES, de Wet voortgezet onderwijs 2020, de Wet op de expertisecentra en de Wet medezeggenschap op scholen in verband met het versterken van de positie van leerlingen die extra ondersteuning behoeven en hun ouders (Wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs)

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de rechtspositie van leerlingen die extra ondersteuning behoeven en hun ouders te versterken door het ondersteuningsaanbod van de school op te nemen in de schoolgids, door ouder- en jeugdsteunpunten te doen oprichten en leerlingen die extra ondersteuning behoeven in de gelegenheid te stellen hun mening naar voren te brengen ten behoeve van de besluitvorming over het ontwikkelingsperspectief;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Wijziging van de Wet op de expertisecentra

De Wet op de expertisecentra wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt in de begripsbepaling van 'schoolondersteuningsprofiel' 'schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'ondersteuningsaanbod van de school'.

B

In artikel 11 vervalt het tweede lid.

C

In de artikelen 21, tweede lid, laatste volzin, en 45, derde lid, wordt 'het schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod van de school'.

D

Artikel 22, eerste lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. het ondersteuningsaanbod van de school en de wijze waarop de ondersteuning van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben wordt vormgegeven,

E

In artikel 40, vijfde lid, wordt 'de schoolondersteuningsprofielen' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod'.

F

In artikel 41, tweede lid, onderdeel c, wordt 'artikel 41a, eerste, tweede en vijfde lid' vervangen door 'artikel 41a, eerste, tweede en zesde lid'.

G

Artikel 41a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid wordt 'met de ouders, dan wel, indien de leerling meerderjarig en handelingsbekwaam is, met de leerling, geëvalueerd' vervangen door 'met de ouders en de leerling, dan wel, indien de leerling meerderjarig en handelingsbekwaam is, met de leerling, geëvalueerd'.

2. Onder vernummering van het vijfde tot en met het zevende lid tot het zesde tot en met het achtste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

5. Indien de leerling minderjarig of handelingsonbekwaam is, wordt het ontwikkelingsperspectief niet vastgesteld of bijgesteld voordat het bevoegd gezag de leerling in de gelegenheid heeft gesteld op een door de leerling te bepalen wijze vrijelijk zijn mening hierover naar voren te brengen. Het bevoegd gezag licht toe aan de leerling op welke wijze de mening van de leerling van invloed is geweest bij de vaststelling dan wel de bijstelling van het ontwikkelingsperspectief.

Artikel II. Wijziging van de Wet op het primair onderwijs

De Wet op het primair onderwijs wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt in de begripsbepaling van 'schoolondersteuningsprofiel' 'schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'ondersteuningsaanbod van de school'.

B

In artikel 8 vervalt het vijfde lid.

C

In de artikelen 12, tweede lid, laatste volzin, en 43, derde lid, wordt 'het schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod van de school'.

D

Artikel 13, eerste lid, onderdeel c, komt te luiden:

- c. het ondersteuningsaanbod van de school en de wijze waarop de ondersteuning van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben wordt vormgegeven,

E

Artikel 18a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het zevende lid wordt 'het schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod'.
2. In het achtste lid, onderdeel f, wordt telkens na 'de ouders' ingevoegd 'en de leerling'.
3. Na lid 10a wordt een lid ingevoegd, luidende:

10b. Het samenwerkingsverband draagt zorg voor een ouder- en jeugdsteunpunt dat onafhankelijk van het samenwerkingsverband functioneert en:

- a. ouders en leerlingen informeert over het onderwijs voor leerlingen als bedoeld in artikel 8, vierde lid, en het aanbod van ondersteuningsvoorzieningen binnen het samenwerkingsverband;
- b. ouders en leerlingen advies, steun en begeleiding biedt bij het onderwijs en de ondersteuning voor leerlingen als bedoeld in artikel 8, vierde lid.

4. In het zestiende lid wordt na 'de samenwerkingsverbanden' toegevoegd ', waaronder begrepen de ouder- en jeugdsteunpunten, bedoeld in lid 10b'.

F

In artikel 40, vierde lid, wordt 'de schoolondersteuningsprofielen' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod'.

G

Artikel 40a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid wordt na 'ouders' ingevoegd 'en de leerling'.
2. Onder vernummering van het zesde lid tot het zevende lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

5. Het ontwikkelingsperspectief wordt niet vastgesteld of bijgesteld voordat het bevoegd gezag de leerling in de gelegenheid heeft gesteld op een door de leerling te bepalen wijze vrijelijk zijn mening hierover naar voren te brengen. Het bevoegd gezag licht toe aan de leerling op welke wijze de mening van de leerling van invloed is geweest bij de vaststelling dan wel de bijstelling van het ontwikkelingsperspectief.

Artikel III. Wijziging van de Wet primair onderwijs BES

Artikel 45 van de Wet primair onderwijs BES wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het tweede lid tot het derde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
 2. Het handelingsplan wordt niet opgesteld voordat het bevoegd gezag de leerling in de gelegenheid heeft gesteld zijn mening naar voren te brengen. Het bevoegd gezag licht toe aan de leerling op welke wijze de mening van de leerling van invloed is geweest bij het opstellen van het handelingsplan.
2. In het derde lid (nieuw) wordt na 'ouders' ingevoegd 'en de leerling'.

Artikel IV. Wijziging van de Wet voortgezet onderwijs 2020

De Wet voortgezet onderwijs 2020 wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1.1 wordt in de begripsbepaling van 'schoolondersteuningsprofiel' 'schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'ondersteuningsaanbod van de school' en opnieuw in de alfabetische volgorde ingevoegd.

B

Artikel 2.41, tweede lid, alsmede de aanduiding '1.' voor het eerste lid vervallen.

C

Artikel 2.44 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, vierde lid, onderdeel b, en vijfde lid, wordt 'artikel 2.41, eerste lid' vervangen door 'artikel 2.41'.
2. In het derde lid wordt na 'ouders' toegevoegd 'en de leerling'.
3. Onder vernummering van het vijfde en het zesde lid tot het zevende en het achtste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
 5. Het ontwikkelingsperspectief wordt niet vastgesteld of bijgesteld voordat het bevoegd gezag de leerling in de gelegenheid heeft gesteld op een door de leerling te bepalen wijze vrijelijk zijn mening hierover naar voren te brengen. Het bevoegd gezag licht toe aan de leerling op welke wijze de mening van de leerling van invloed is geweest bij de vaststelling dan wel de bijstelling van het ontwikkelingsperspectief.

D

Artikel 2.47 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het achtste lid wordt 'het schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'het extra ondersteuningsaanbod'.
2. In het negende lid, onderdeel f, wordt telkens na 'de ouders' ingevoegd 'en de leerling'.
3. In het achttiende lid wordt 'en negentiende lid' vervangen door 'en twintigste lid'.
4. Onder vernummering van het negentiende lid tot het twintigste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
 19. Het samenwerkingsverband draagt zorg voor een ouder- en jeugdsteunpunt dat onafhankelijk van het samenwerkingsverband functioneert en:
 - a. ouders en leerlingen informeert over het onderwijs voor leerlingen als bedoeld in artikel 8, vierde lid, en het aanbod van ondersteuningsvoorzieningen binnen het samenwerkingsverband;
 - b. ouders en leerlingen advies, steun en begeleiding biedt bij het onderwijs en de ondersteuning voor leerlingen als bedoeld in artikel 8, vierde lid.
5. In het twintigste lid (nieuw) wordt na 'de samenwerkingsverbanden' toegevoegd ', waaronder de ouder- en jeugdsteunpunten, bedoeld in het negentiende lid'.

E

In de artikelen 2.89, tweede lid, en 12.34, derde lid, wordt 'het schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod van de school'.

F

Artikel 2.92, tweede lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. het ondersteuningsaanbod van de school en de wijze waarop de ondersteuning van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben wordt vormgegeven;

G

In artikel 8.9, tweede lid, wordt 'de schoolondersteuningsprofielen' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod'.

H

In artikel 11.13, vijfde lid, en 11.14, derde lid (nieuw), wordt na 'de ouders' ingevoegd 'en de leerling'.

I

In artikel 11.14 wordt onder vernummering van het tweede lid tot het derde lid een lid ingevoegd, luidende:

2. Het handelingsplan wordt niet opgesteld voordat het bevoegd gezag de leerling in de gelegenheid heeft gesteld zijn mening naar voren te brengen. Het bevoegd gezag licht toe aan de leerling op welke wijze de mening van de leerling van invloed is geweest bij het opstellen van het handelingsplan.

Artikel V. Wijziging van de Wet medezeggenschap op scholen

De Wet medezeggenschap op scholen wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 11, eerste lid, onderdeel r, wordt 'het schoolondersteuningsprofiel' vervangen door 'het ondersteuningsaanbod van de school'.

B

In de artikelen 13, eerste lid, onderdeel g, en 14, eerste lid, onderdeel a, wordt na 'de schoolgids' ingevoegd ', behoudens de daarin opgenomen informatie over het ondersteuningsaanbod van de school, bedoeld in de Wet op het primair onderwijs, Wet op de expertisecentra en de Wet voortgezet onderwijs 2020'.

Artikel VI. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk te bepalen tijdstip dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel VII. Citeertitel

Deze wet wordt aangehaald als: Wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs.

Memorie van toelichting

I. Algemeen deel

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel heeft als doel de positie van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte in het primair en voortgezet onderwijs en het gespecialiseerd onderwijs en de positie van de ouders van deze leerlingen te versterken. Dat gaat plaatsvinden door middel van de volgende drie onderdelen.

- (1) Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte krijgen het recht om hun mening te geven over het ontwikkelingsperspectief. Hierin staat onder andere de extra ondersteuning die zij nodig hebben.
- (2) Het extra ondersteuningsaanbod van een school wordt opgenomen in de schoolgids en daarmee jaarlijks vastgesteld. Het schoolondersteuningsprofiel komt te vervallen.

Samenwerkingsverbanden passend onderwijs voor het primair en voortgezet onderwijs krijgen tot taak om te borgen dat er in hun samenwerkingsverband een onafhankelijk werkend ouder- en jeugdsteunpunt is, dat ouders en leerlingen informeert over en ondersteunt bij passend onderwijs.

1.1. Achtergrond

Het is belangrijk dat ouders en leerlingen over de juiste informatie beschikken om te kiezen voor een school die bij hen past. Zeker als een leerling extra ondersteuning nodig heeft. Een passende en geschikte school zorgt ervoor dat een kind wordt uitgedaagd en dat het onderwijs succesvol is. Het draagt daarmee bij aan het goed voorbereiden van een kind op een vervolgstap in het onderwijs en op deelname aan de samenleving. Het kan verder het risico op blijven zitten, leervertraging, verzuim en thuiszitten beperken. Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, is deze keuze extra belangrijk, omdat niet iedere school hen alles kan bieden wat zij nodig hebben.

Uit de evaluatie van het passend onderwijsbeleid van 2014 tot 2019 is naar voren gekomen dat leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en hun ouders tegen een aantal problemen aanlopen, waardoor zij niet altijd adequaat en passend onderwijs krijgen:

- Een gebrek aan informatie of onduidelijke informatie over passend onderwijs. De beschikbare informatie is vaak moeilijk vindbaar, op een ontoegankelijke manier geschreven of incompleet.¹
- Ouders moeten een zoektocht ondernemen om (informatie over) passend onderwijs voor hun kind te vinden, omdat scholen wel informatie hebben over de ondersteuning op de eigen school, maar geen informatie over ondersteuning op andere scholen in de regio.²
- Ouders en leerlingen weten niet altijd goed wat hun rechten en plichten en die van scholen zijn, waardoor zij geen gelijkwaardig gesprek over passend onderwijs kunnen voeren met de school.³
- Aan de leerling zelf wordt niet structureel gevraagd wat deze nodig heeft aan extra ondersteuning om tot leren te komen.⁴ Hierdoor sluit de ondersteuning

¹ G. Ledoux & S. Waslander, *Evaluatie passend onderwijs: eindrapport mei 2020*, Kohnstamm Instituut: 2020, p. 25.

² *Ibid.*, p. 25.

³ *Ibid.*, p. 75.

⁴ Bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 31497 nr. 371 (Beleidsnota evaluatie passend onderwijs).

niet altijd goed aan op de ondersteuningsbehoefte. Nog te vaak wordt er wel over, maar niet met het kind gesproken.

Ouders en leerlingen geven aan informatie te willen die toegankelijk en voor hen begrijpelijk is, en waar nodig op hun situatie is toegespitst. Daarnaast willen ouders en leerlingen ondersteuning bij hun zoektocht naar en binnen passend onderwijs. Ook hebben leerlingen en met name thuiszitters, aangegeven het belangrijk te vinden dat zij worden gehoord over hun ondersteuningsbehoeften om zo sneller en tot beter passend onderwijs te komen. Dit is ook in lijn met het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, dat onder andere aangeeft dat ieder kind recht heeft zijn mening te geven over zaken die hem of haar aangaan en dat die mening serieus moet worden genomen. Op dit verdrag en de relatie met dit wetsvoorstel wordt verder ingegaan in paragraaf 4.

Het is belangrijk dat leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en hun ouders, nog meer dan nu, een volwaardige gesprekspartner worden in het onderwijs. Om daarvoor te zorgen zijn in de beleidsnota 'Evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs' maatregelen aangekondigd die erop gericht zijn de positie van ouders en leerlingen te verbeteren.⁵

Deze maatregelen zijn:

- a. Hoorrecht wettelijk verankeren:
 - o *Leerlingen krijgen hoorrecht rondom hun eigen ondersteuning. Scholen moeten kunnen aantonen dat zij leerlingen hebben betrokken bij de totstandkoming, evaluatie en bijstelling van het handelingsdeel van hun eigen ontwikkelingsperspectief.*
- b. Betere informatie in de schoolgids:
 - o *Scholen geven in de schoolgids en waar mogelijk de website van de school bruikbare, duidelijke en begrijpelijke informatie over de ondersteuningsmogelijkheden.*
- c. In elk samenwerkingsverband een steunpunt:
 - o *Samenwerkingsverbanden krijgen als expliciete taak het onafhankelijk informeren en adviseren van ouders en leerlingen.*

Hier werk van maken past bij de ambities van het kabinet, gezien de afspraak die in het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', zijn gemaakt over het voortzetten van de verbeteraanpak passend onderwijs.⁶ Het wetsvoorstel is een onderdeel van de verbeteraanpak passend onderwijs en beoogt bij te dragen aan het terugbrengen van het aantal onnodige thuiszitters.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1. Hoorrecht voor de leerling bij extra ondersteuning

Aanleiding

Uit de evaluatie van het passend onderwijsbeleid 2014-2019 en rapportages van de Kinderombudsman blijkt dat leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte over het algemeen positief zijn over de ondersteuning die zij krijgen.⁷ De extra ondersteuningsvoorzieningen⁸ voor deze leerlingen bestaat veelal uit individuele begeleiding of aangepaste leermiddelen.

⁵ Bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 31497 nr. 371 (Beleidsnota evaluatie passend onderwijs).

⁶ *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*, Coalitieakkoord tussen VVD, D66, CDA en ChristenUnie, december 2021.

⁷ Bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 31497 nr. 371 (Beleidsnota evaluatie passend onderwijs), p. 20.

⁸ Extra ondersteuningsvoorzieningen worden onderscheiden van de basisondersteuningsvoorzieningen die op elke school binnen het samenwerkingsverband aanwezig zijn. Extra ondersteuningsvoorzieningen zijn specialistischer dan de basisondersteuningsvoorzieningen en kunnen per school verschillen.

Een deel van de leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte is volgens het rapport van de Kinderombudsman minder tevreden. Zij ervaren de ondersteuning als onvoldoende adequaat en de hulp van buiten school als ontoegankelijk. Deze leerlingen geven aan dat de ondersteuning niet altijd goed aansluit op hun specifieke behoeftes, niet goed is georganiseerd of niet echt helpt. Verder ervaren deze leerlingen dat er veel over hen wordt gesproken in plaats van met hen. Hun behoeften blijven daarom volgens de Kinderombudsman nog te vaak onderbelicht in de ondersteuning.⁹

Ook thuiszitters¹⁰ hebben op verschillende momenten aangegeven dat zij willen dat er met hen wordt gepraat en niet over hen.

Probleembeschrijving

Veel onderwijsprofessionals zetten zich in om het gesprek aan te gaan met leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Zij vragen wat de leerling nodig denkt te hebben aan extra ondersteuning op school en hoe deze ondersteuning het beste vormgegeven kan worden.¹¹ Dit gebeurt echter niet overal en niet structureel. Hierdoor wordt het perspectief van deze leerlingen niet altijd of onvoldoende meegenomen bij het bepalen van de inzet van die extra ondersteuning. De ondersteuning sluit hierdoor niet altijd goed aan op de ondersteuningsbehoefte van de individuele leerling.

Alle leerlingen hebben, ingevolge artikel 12 van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind, het recht om gehoord te worden in alle aangelegenheden die hen betreffen. Dit geldt in beginsel ook voor de ondersteuning op school. Als dit niet gebeurt kunnen de negatieve gevolgen voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte groter zijn dan voor leerlingen zonder ondersteuningsbehoefte. Het niet horen van de leerlingen die extra ondersteuning (gaan) krijgen, kan ertoe leiden dat er minder aansluiting of een mismatch in die ondersteuning ontstaat. Dat kan op zijn beurt leiden tot bijvoorbeeld leervertraging, verzuim en thuiszitten. Het betrekken van specifiek deze groep leerlingen is daarom noodzakelijk en kan grote positieve impact hebben voor de leerling, zijn omgeving en de samenleving.

Probleemaanpak

Onderzoek heeft aangetoond dat als minderjarigen, van welke leeftijd dan ook, gehoord worden in alle aangelegenheden die hen betreffen zij zich meer gewaardeerd voelen, hun zelfvertrouwen groeit en hun autonomie toeneemt.¹² Horen vergroot de gevoelens van eigenwaarde van kinderen, het stimuleert hun bekwaamheid, versterkt hun begrip en betrokkenheid in het democratisch proces en levert uiteindelijk betere uitkomsten op voor hen.¹³ Alleen door echt naar kinderen te luisteren kan duidelijk worden wat in hun belang is en kan daar ook naar gehandeld worden.¹⁴

Uit onderzoek over de participatie van kinderen in het kader van juridische procedures blijkt dat door de mening van het kind te betrekken een beslissing gemaakt kan worden die beter aansluit op de behoefte van een kind.¹⁵ Kinderen zullen daarnaast een beslissing sneller respecteren als zij betrokken waren in het proces, ook als de beslissing niet overeenkomt met de wensen van het kind.¹⁶

⁹ *Van passend naar inclusief: kinderen over hun perspectief op passend onderwijs*, de Kinderombudsman september 2020.

¹⁰ Het gaat bij thuiszitters om leerlingen die niet naar school gaan, bijvoorbeeld omdat ze zonder reden verzuimen of omdat ze een ontheffing hebben van de leerplicht om medische, fysieke of mentale redenen.

¹¹ *Hoorrecht; resultaat van de verkenningsfase*, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen juni 2021.

¹² H. Schuman, 'Hoorrecht voor leerlingen. Van luisteren naar meedoen', Utrecht: WOSO 2021 geraadpleegd op PlatformPraktijkontwikkeling.NL.

¹³ G. Lansdown, 'Can you hear me: the right of young children to participate in decisions affecting them', *Working papers in Early Childhood Development*, Bernard van Leer Foundation.

¹⁴ H. Schuman, 'Het hoorrecht voor leerlingen', *LBBO Beter Begeleiden*, maart 2022 p. 19.

¹⁵ M. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 126.

¹⁶ H. Schuman, 'Hoorrecht voor leerlingen. Van luisteren naar meedoen', Utrecht: WOSO 2021 geraadpleegd op PlatformPraktijkontwikkeling.NL, p. 12.

Uit gesprekken met onderwijsprofessionals, leerlingvertegenwoordigingen en ouders komt naar voren dat op veel scholen leraren gesprekken voeren met leerlingen over hun ondersteuning. Dit gebeurt echter onvoldoende systematisch en cyclisch. Er is nog niet overal een houding of een structuur die ervoor zorgt dat leerlingen van alle leeftijden op bepaalde momenten hun mening over de ondersteuning kunnen geven. Overheidsingrijpen stimuleert een snellere totstandkoming van deze cultuuromslag en zal zorgen voor betere afstemming met leerlingen. Daarnaast kan het voorstel naar verwachting bijdragen aan minder uitval van leerlingen die extra ondersteuning voor passend onderwijs krijgen.

Door hoorrecht voor alle leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte, ongeacht leeftijd, rijpheid en communicatieve vaardigheden, wettelijk te verankeren, wordt het horen van deze leerlingen over, onder meer, de extra ondersteuning die zij nodig hebben standaardpraktijk. Wetgeving voorkomt daarmee vrijblijvendheid en willekeur. Het zorgt ervoor dat leerlingen weten waar zij op kunnen rekenen en dat leraren en scholen worden aangezet tot het ontwikkelen van een heldere werkwijze in de uitvoering van hoorrecht. Ten slotte biedt wettelijke verankering meer mogelijkheden voor het houden van toezicht door bijvoorbeeld de Inspectie van het Onderwijs.

Het wetsvoorstel regelt hoorrecht voor de leerling bij het opstellen, bijstellen en evalueren van het ontwikkelingsperspectief. Dit betekent dat de school bij het inzetten, evalueren en bijstellen van de extra ondersteuning altijd naar de mening van de leerling vraagt en deze mening ook meeneemt in de afweging om tot de best passende aanpak voor de leerling te komen. Benadrukt wordt dat de leerling een recht heeft om zijn of haar mening te geven over het ontwikkelingsperspectief. Het is geen plicht voor de leerling om diens mening te geven.

De leerling wordt in de gelegenheid gesteld diens mening geven over het gehele ontwikkelingsperspectief. Dit betreft de extra ondersteuning en begeleiding die de leerling ontvangt, de verwachte uitstroombestemming van de leerling en eventueel afwijkingen van het onderwijsprogramma. De leerling kan in dit kader diens mening geven over de belemmerende en bevorderende factoren in relatie tot de verwachte uitstroombestemming.

Het is niet goed denkbaar dat een leerling zijn of haar mening zou kunnen geven voordat hij of zij is geïnformeerd over de inhoud van het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsmogelijkheden op de school. Het ligt daarom in de rede dat de leerling vooraf hierover wordt geïnformeerd. Een leerling in de gelegenheid stellen diens mening naar voren te brengen over het ontwikkelingsperspectief houdt tevens in dat het bevoegd gezag de mening van de leerling vraagt op een wijze die aansluit bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de leerling. Om een mening te kunnen geven moet de leerling immers begrijpen waarover diens mening wordt gevraagd. Het gesprek over het ontwikkelingsperspectief zal dan ook voor elke leerling een eigen invulling krijgen, afhankelijk van het ontwikkelingsniveau van de leerling.

Daarnaast wordt de leerling geïnformeerd over hoe zijn of haar mening is meegenomen in de besluitvorming over het ontwikkelingsperspectief. Zo wordt geborgd dat de leerling niet alleen wordt gevraagd naar diens mening bij wijze van formaliteit, maar dat zijn of haar mening serieus is betrokken in de overwegingen.

Uitgangspunt is dat de leerling wordt gevraagd om diens mening, in zijn of haar eigen belang. Geborgd moet worden dat de leerling vrijelijk, zonder onwenselijke invloeden van anderen, zijn of haar eigen mening kan geven. Om die reden bepaalt de leerling zelf op welke wijze het bevoegd gezag kennis neemt van zijn mening. De leerling kan bijvoorbeeld kiezen om dit rechtstreeks te doen, of met tussenkomst van de ouders.

Verhouding tussen hoorrecht leerling en inspraakrechten ouders

Hoofregel in het burgerlijk recht is dat minderjarigen, met name personen jonger dan achttien jaar, onbekwaam zijn om rechtshandelingen te verrichten. Ouders zijn, ingevolge artikel 1:245 BW, belast met het ouderlijk gezag over hun minderjarige kinderen. Daaruit volgen de plicht en het recht van ouders om hun minderjarige kinderen te verzorgen en op te voeden.¹⁷

In de sectorwetten heeft de wetgever aan ouders, uit hoofde van het ouderlijk gezag, inspraakrechten toegekend omtrent het ontwikkelingsperspectief. Het bevoegd gezag stelt het ontwikkelingsperspectief vast nadat op overeenstemming gericht overleg is gevoerd met de ouders.¹⁸ Ouders hebben verder een instemmingsrecht op het deel van het ontwikkelingsperspectief dat de individuele begeleiding betreft.¹⁹

Het hoorrecht van de leerling over het ontwikkelingsperspectief bestaat naast de rechten van ouders. Het geeft de leerling het recht rechtstreeks aan het bevoegd gezag diens eigen mening te geven, in plaats van via de ouders. In het geval van een meningsverschil tussen de ouders en de leerling dient het bevoegd gezag in de eerste plaats de mening van de ouders mee te nemen in de besluitvorming. Het bevoegd gezag voert immers op overeenstemming gericht overleg met de ouders over het ontwikkelingsperspectief en heeft instemming nodig voor het deel van het ontwikkelingsperspectief over de individuele begeleiding.

Doelstelling

Door leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben altijd te betrekken bij het opstellen, evalueren en bijstellen van hun eigen ontwikkelingsperspectief, wordt beoogd het onderwijsprogramma en de extra ondersteuning en begeleiding sneller en beter aan te doen sluiten op de behoefte van de leerling.

2.2. Het ondersteuningsaanbod van een school in de schoolgids

Aanleiding

Het is belangrijk dat ouders en leerlingen snel informatie kunnen vinden over de ondersteuning die een school biedt. Dat geldt zowel voor de basisondersteuning als voor de extra ondersteuning. De basisondersteuning die door elke school wordt geleverd is voor de hele regio dezelfde. Dit wordt door het samenwerkingsverband vastgesteld en opgeschreven in het ondersteuningsplan. Daar bovenop biedt elke school een bepaald ondersteuningsaanbod aan dat valt onder de extra ondersteuning. De beschrijving hiervan is nu verspreid over de schoolgids en in het schoolondersteuningsprofiel. Het schoolondersteuningsprofiel wordt ten minste eens per vier jaar vastgesteld en omvat een beschrijving van de voorzieningen die zijn getroffen voor leerlingen die extra ondersteuning behoeven. In de schoolgids, die elk jaar wordt vastgesteld, staat de wijze waarop de extra ondersteuning wordt vormgegeven.

De Tweede Kamer heeft de motie Van Meenen aangenomen waarin het kabinet wordt opgeroepen om het ondersteuningsaanbod van de school in de schoolgids op te nemen en het schoolondersteuningsprofiel als aparte wettelijke verplichting voor scholen te schrappen.²⁰ In de verbeteraanpak passend onderwijs, gepresenteerd in 2020, is aangekondigd dit ook te gaan doen. Onderhavig wetsvoorstel voorziet daarin. Eén van de 25 verbetermaatregelen is het zorgen voor betere informatie in de schoolgids, en het daarmee jaarlijks vaststellen van het ondersteuningsaanbod. De schoolgids wordt namelijk jaarlijks vastgesteld.

¹⁷ Artikel 1:247 BW.

¹⁸ Artikelen 40a, eerste lid, Wet op het primair onderwijs, 41a, eerste lid, Wet op de expertisecentra, 2.44, eerste lid, Wet voortgezet onderwijs 2020.

¹⁹ Artikelen 40a, tweede lid, Wet op het primair onderwijs, 41a, tweede lid, Wet op de expertisecentra, 2.44, tweede lid, Wet voortgezet onderwijs 2020.

²⁰ Kamerstukken II, 2017/18, 31497, nr. 267.

Probleembeschrijving

Het is voor ouders en leerlingen vaak moeilijk om erachter te komen wat scholen kunnen bieden aan ondersteuning. Dat maakt het vinden van een geschikte school lastig. Uit de evaluatie Passend Onderwijs is gebleken dat ouders (en leraren) niet weten dat er een schoolondersteuningsprofiel is.²¹ Daarnaast zijn schoolondersteuningsprofielen niet altijd makkelijk vindbaar, vergelijkbaar tussen scholen, of begrijpelijk voor ouders.²²

Het (ten minste) vierjaarlijks vaststellen van het schoolondersteuningsprofiel betekent bovendien dat het schoolondersteuningsprofiel veelal slechts één keer in de vier jaar wordt herzien. In de vier jaar zijn bijvoorbeeld personeelsleden met bepaalde expertise vertrokken of is de ondersteuningsbehoefte van de leerlingpopulatie veranderd. De ondersteuning die omschreven wordt in het schoolondersteuningsprofiel komt daarom niet altijd overeen met de daadwerkelijk geboden of beschikbare ondersteuning. Ouders hebben dan op basis van het schoolondersteuningsprofiel geen actueel en correct beeld meer van de ondersteuningsmogelijkheden op de school. Verder zorgt het vierjaarlijks vaststellen ervoor dat het ondersteuningsaanbod onvoldoende leeft bij leraren en dat het onvoldoende duidelijk maakt wat er van een leraar verwacht wordt.

Tot slot wordt het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel als administratieve last ervaren door de school. Uit de evaluatie van het passend onderwijsbeleid komt ook naar voren dat het document op veel plaatsen wordt omschreven als 'een papieren tijger'.²³ Dit komt doordat scholen zowel in de schoolgids als in het schoolondersteuningsprofiel een beschrijving geven van het extra aanbod. Dit voelt als dubbelop.

Medezeggenschap

De wijziging om het ondersteuningsaanbod op te nemen in de schoolgids zal niet voor een wijziging zorgen in de rechten van de medezeggenschap voor de drie geledingen in het funderend onderwijs (leerlingen, ouders en personeel). De volledige medezeggenschapsraad heeft in de huidige situatie adviesrecht op het schoolondersteuningsprofiel. Dat blijft zo, ook als de informatie in de schoolgids wordt opgenomen.²⁴

Deze werkwijze waarborgt de flexibiliteit van het bevoegd gezag. Samenwerkingsverbanden moeten namelijk in samenspraak met de scholen zorgen voor een dekkend aanbod van ondersteuningsvoorzieningen in de regio. Het bevoegd gezag dient daarom de ruimte te hebben om het aanbod van extra voorzieningen af te stemmen op hetgeen binnen het samenwerkingsverband wordt afgesproken. Daarnaast zou gevolg van het niet instemmen van een medezeggenschapsraad grote gevolgen hebben voor de leerlingen en andere scholen binnen een samenwerkingsverband, omdat een bepaald type ondersteuning daarmee binnen een samenwerkingsverband niet meer wordt aangeboden, en er daarmee geen dekkend aanbod is.

Het bestaan van het adviesrecht betekent dat bevoegd gezag een advies van de medezeggenschapsraad mee dient te wegen in de besluitvorming over het ondersteuningsaanbod, maar heeft deze ook mogelijkheid om gemotiveerd van het advies af te wijken.

Probleemaanpak

Dit wetsvoorstel voorziet erin dat het extra ondersteuningsaanbod van een school wordt opgenomen in de schoolgids. Dit is een beschrijving van de aanwezige voorzieningen, ondersteuning en expertise voor leerlingen die extra ondersteuning behoeven. De beschrijving van het extra ondersteuningsaanbod in de schoolgids vervangt het, nu

²¹ G. Ledoux & S. Waslander, *Evaluatie passend onderwijs: eindrapport mei 2020*, Kohnstamm Instituut: 2020.

²² G. Ledoux & S. Waslander, *Evaluatie passend onderwijs: eindrapport mei 2020*, Kohnstamm Instituut: 2020, p. 76.

²³ Ibid., p. 22.

²⁴ Op andere delen van de schoolgids hebben de ouder en leerling-geleding instemmingsrecht.

wettelijk verplichte, schoolondersteuningsprofiel als een losstaand document. De omschrijving van extra ondersteuning die op school aanwezig is samengebracht op één vindbare plek: de schoolgids.

Door opname in de schoolgids wordt ook het extra ondersteuningsaanbod jaarlijks vastgesteld. Dit zal leiden tot een jaarlijkse evaluatiecyclus en een terugkerend gesprek over de voorzieningen, ondersteuning en expertise in de school. Het schoolbestuur wordt ertoe aangezet om jaarlijks te beoordelen of het ondersteuningsaanbod nog voldoet en scholen worden gestimuleerd hierover frequent het gesprek te voeren in de school en met de medezeggenschap. Door deze jaarlijkse evaluatie wordt het bieden van passende ondersteuning voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte beter geborgd.

Tegelijkertijd heeft het onderwijspersoneel hier baat bij: voor hen is beter inzichtelijk welke extra ondersteuning in de klas of in de school kan worden aangeboden en wat daarin van hen wordt verwacht. Op die manier kunnen zij hierover ouders en leerlingen ook beter informeren.

De jaarlijkse evaluatie hoeft niet noodzakelijkerwijs elk jaar te leiden tot een grote wijziging in van het ondersteuningsaanbod. Voorstelbaar is dat het ondersteuningsaanbod in sommige jaren hetzelfde blijft of slechts op bepaalde onderdelen wordt gewijzigd.

Doelstelling

Door het extra ondersteuningsaanbod in de schoolgids op te nemen wordt bereikt dat de informatie over de extra ondersteuningsmogelijkheden duidelijker, actueler en toegankelijker is voor ouders en leerlingen.

2.3. Ouder- en jeugdsteunpunten

Aanleiding

In de beleidsnota 'Evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs' uit november 2020 komt naar voren dat ouders goede informatie over en onafhankelijke ondersteuning moeten hebben bij passend onderwijs. Dit moeten zij ook hebben over de manier waarop de ondersteuning in de regio georganiseerd is. Hiervoor moeten regionale informatiepunten voor leerlingen en ouders worden ingericht.²⁵ In de begeleidende Kamerbrief is aangekondigd dat samenwerkingsverbanden verplicht zullen worden om onafhankelijke ouder- en jeugdinformatiepunten in te richten.²⁶

Voorafgaand aan de wettelijke verplichting van de ouder- en jeugdsteunpunten heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap samen met vertegenwoordigers van samenwerkingsverbanden, ouders en leerlingen een leidraad ontwikkeld, die in het najaar van 2021 aan alle samenwerkingsverbanden is aangeboden. De leidraad heeft als doel samenwerkingsverbanden te helpen in het proces om te komen tot een steunpunt en sluit aan bij de verschillende regionale uitgangspunten. Het bevat een stappenplan en bouwstenen om samen met ouders en jeugdigen aan het steunpunt te bouwen.

Met alle partijen is afgesproken en zo ook in de leidraad opgenomen dat samenwerkingsverbanden een steunpunt realiseren dat:

- Samen met ouders en jeugdigen is ingericht;
- Toegankelijk is voor ouders en jeugdigen;
- Nauw samenwerkt en opgezet is met of in aansluiting op ervaringsdeskundige jeugdigen en ouders en/of ouder- en jeugdinitiatieven in de regio;
- Onafhankelijk werkt;

²⁵ Kamerstukken II, 2020/2021, 31497, nr. 371. Bijlage 954845.

²⁶ Kamerstukken II, 2020/2021, 31497, nr. 371.

- Gevalideerde en objectieve informatie verstrekt over passend onderwijs in de regio en de rechten en plichten van ouders en jeugdigen, scholen en samenwerkingsverband;
- Ouders en jeugdigen ondersteunt bij hun vragen over alle facetten van passend onderwijs;
- Ervaringen van ouders en jeugdigen inbrengt in de beleids- en praktijkontwikkeling van passend onderwijs in de regio.²⁷

Het onafhankelijk werken houdt in dat ouders en leerlingen erop moeten kunnen vertrouwen dat de steun los staat van de procedures van het samenwerkingsverband en de belangen van scholen.

Probleembeschrijving

Op dit moment zijn samenwerkingsverbanden wettelijk verplicht om in hun ondersteuningsplan op te nemen op welke wijze aan ouders informatie wordt verstrekt over de ondersteuningsvoorzieningen en over de onafhankelijke ondersteuningsmogelijkheden voor ouders. Het is echter geen expliciete taak van samenwerkingsverbanden om ouders zelf te informeren. Dit terwijl samenwerkingsverbanden juist de partij zijn die informatie over een dekkend aanbod hebben. Samenwerkingsverbanden hoeven nu in hun ondersteuningsplan niet op te nemen op welke wijze aan leerlingen informatie wordt verstrekt.

Er zijn nu reeds samenwerkingsverbanden die ouders (en soms ook leerlingen) informeren over passend onderwijs en soms ook ondersteunen, maar de mate van informatievoorziening en ondersteuning is afhankelijk van het samenwerkingsverband. Hierdoor zijn er verschillen in de mate waarin ouders (en leerlingen) geïnformeerd en ondersteund worden in eigen regio.

Probleemaanpak

Met onderhavig wetsvoorstel wordt de verplichting geregeld voor samenwerkingsverbanden om ouder- en jeugdsteunpunten in te richten die ouders en leerlingen informeren over en steunen bij passend onderwijs.

De pijler informeren bestaat uit het bieden van informatie over passend onderwijs in het algemeen (landelijk gelijke informatie) en de regionale uitwerking daarvan (procedures, werkwijzen, etc.). De pijler bevat informatie over de rechten en plichten van ouders, leerlingen en onderwijspartijen bij passend onderwijs en de mogelijkheden die de scholen qua ondersteuning bieden en de mogelijkheden voor passend onderwijs in de regio.²⁸

Bij het steunen gaat het erom dat het steunpunt zorgt voor advies, ondersteuning en begeleiding bij passend onderwijs. De concrete invulling van de pijler 'steunen' wordt besproken met de ouders en leerlingen met wie het steunpunt wordt ingericht en krijgt met die input vorm.²⁹

Het steunpunt neemt geen taken over van het samenwerkingsverband of de scholen. Het wordt een voorziening ingericht door het samenwerkingsverband die (een deel van de) oplossingen biedt voor de geconstateerde problemen. De informatievoorziening blijft een verantwoordelijkheid van scholen en schoolbesturen, net als de behandeling van klachten en geschillen in procedures. Het steunpunt biedt wel ondersteuning bij klachtenprocedures, met informatie en uitleg over mogelijke stappen die gezet kunnen worden. Ouders en jeugdigen krijgen met een onafhankelijk werkend steunpunt de

²⁷ *Samen bouwen aan ouder- en jeugdsteunpunten*, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, oktober 2021. p. 4.

²⁸ *Ibid.*, p. 7.

²⁹ *Ibid.*, p. 9.

mogelijkheid om bijvoorbeeld de informatie van scholen nog eens door te nemen en keuzes af te wegen.³⁰

Het steunpunt wordt door het samenwerkingsverband in de gelegenheid gesteld de ouders en leerlingen zelfstandig en onafhankelijk te informeren, adviseren en begeleiden. Ouders en leerlingen moeten namelijk kunnen vertrouwen dat de steun van het steunpunt onafhankelijk van de belangen van scholen en het samenwerkingsverband wordt verleend. Het is niet de bedoeling dat het samenwerkingsverband, of de school die onder het samenwerkingsverband valt, het ouder- en jeugdsteunpunt beïnvloed om bijvoorbeeld ouders weg te adviseren naar een andere school.

Gegevensverwerking

De ouder- en jeugdsteunpunten zullen, indien dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijke taken, persoonsgegevens verwerken. De persoonsgegevens zullen voornamelijk noodzakelijk zijn ter uitvoering van de taken van het steunpunt die zien op het ondersteunen en begeleiden van ouders en leerlingen. De persoonsgegevens zullen in de regel door de betrokken ouders of leerlingen worden verstrekt aan het ouder- en jeugdsteunpunt ten behoeve van een goede taakuitoefening. De betrokken ouders of leerlingen zijn echter niet verplicht gegevens te verstrekken.

De verwerkingen van persoonsgegevens door het ouder- en jeugdsteunpunt moeten voldoen aan de Algemene verordening gegevensverwerking, waaronder het noodzakelijkheidsvereiste, het proportionaliteitsvereiste en het subsidiariteitsvereiste.³¹ Dit betekent onder meer dat het steunpunt bij elke mogelijke verwerking van persoonsgegevens beoordeelt of dat de gegevensverwerking, gelet op het doel waarvoor de voorgenomen verwerking plaatsvindt, zorgvuldig, noodzakelijk en proportioneel is.

Doelstelling

Met dit onderdeel van het wetsvoorstel wordt beoogd te regelen dat alle ouders en leerlingen terecht kunnen bij het ouder- en jeugdsteunpunt van het samenwerkingsverband in de eigen regio voor informatie over en ondersteuning bij passend onderwijs. Ouders en leerlingen krijgen informatie die toegankelijk en begrijpelijk is en toepasbaar op hun specifieke situatie en die geldt voor hun regio. Ze worden desgewenst ondersteund, zodat zij samen met de school en het samenwerkingsverband zo snel mogelijk een zo passend mogelijk onderwijsaanbod in de regio vinden.³²

2.4. Monitoring en evaluatie

Voor de monitoring en evaluatie van de doelstellingen van dit wetsvoorstel zal worden aangesloten bij de doelstellingenmonitor verbeteraanpak passend onderwijs.³³ Daarbij zal worden onderzocht in welke mate het onderhavige wetsvoorstel bijdraagt aan de doelstellingen van het passend onderwijs.

3. Toepassing in Caribisch deel van het Koninkrijk

Het uitgangspunt bij de onderwijswetgeving in Caribisch Nederland is dat deze zoveel mogelijk in de pas loopt met de wetgeving in Europees Nederland. Daarom is het uitgangspunt dat waar nodig de wetgeving ook voor Caribisch Nederland wordt

³⁰ Ibid., p. 5.

³¹ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119)

³² Ibid., p. 3.

³³ *Voortgangsrapportage verbeteraanpak passend onderwijs 2021*, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, December 2021, p. 53.

aangepast. Uiteraard wordt er rekening gehouden met het feit dat de lokale context op de eilanden anders is.

Caribisch Nederland kent niet het systeem van passend onderwijs zoals dat in Europees Nederland. Vanwege de kleinschaligheid (Saba: 298 leerlingen op 1 po-school en 1 vo-school, Sint Eustatius: 573 leerlingen op 4 basisscholen en 1 vo/mbo-school, Bonaire: 3962 leerlingen op 7 po scholen en 1 vo/mbo-school) hebben de schoolbesturen op elk eiland korte lijntjes met elkaar en weten elkaar te vinden indien voor een leerling passend onderwijs geregeld moet worden. Zij worden daarin ondersteund door de Expertisecentra onderwijszorg (EOZ's, één per eiland). Deze EOZ's leveren onder andere ambulante begeleiding voor de leerlingen en verzorgen de diagnostiek voor leerlingen. De EOZ's zijn algemeen bekend bij ouders, leerlingen en schoolbesturen.

EOZ is bij uitstek de organisatie die ouders en leerlingen van informatie over ondersteuning kan voorzien en die dat nu ook al doet. Bij de implementatie van dit wetsvoorstel voor Europees Nederland zal met de EOZ's worden afgestemd op welke wijze zij ondersteund wensen te worden om ook op Caribisch Nederland ervoor te zorgen dat zowel leerlingen als ouders nog beter geïnformeerd en ondersteund kunnen worden. Hier is echter geen aparte wetgeving voor nodig. Gezien de beperkte omvang van de eilanden is het niet wenselijk en doelmatig om naast de EOZ's een extra instantie in te richten die alleen de informatieverstrekking zou moeten gaan doen.

Omdat Caribisch Nederland geen systeem van passend onderwijs kent is er daar ook geen sprake van schoolondersteuningsprofielen. Het voorstel omtrent het schoolondersteuningsprofiel heeft daarom geen gevolgen voor (wetgeving op) Caribisch Nederland.

Op Caribisch Nederland wordt voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte geen ontwikkelingsperspectief opgesteld, maar wel een soortgelijk plan, namelijk het handelingsplan. Het is belangrijk dat alle leerlingen de kans krijgen om input te geven op de ondersteuning die zij ontvangen.

De WVO 2020 wordt aangepast, zodat leerlingen gehoord worden voordat het handelingsplan wordt vastgesteld. In de WPO BES is het artikel over het handelingsplan (artikel 45) nog niet in werking getreden. Dit betekent dat de desbetreffende wijzigingsvoorstellen pas van kracht worden op het tijdstip waarop de genoemde artikelen in werking treden. Er zal nader worden bepaald wanneer dat is.

4. Verhouding tot hoger recht

In het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: IVRK) wordt een aantal uitgangspunten over de rechten van het kind geregeld. Nederland heeft het IVRK ondertekend en geratificeerd. Dat wil zeggen dat Nederland zich moet inzetten om ervoor te zorgen dat de regels in het verdrag in Nederland worden nageleefd. Een van de bepalingen uit dit verdrag is dat bij beslissingen die over een kind gaan, het belang van het kind de eerste overweging vormt. Er zijn twee artikelen in het IVRK die hierbij belangrijk zijn: de artikelen 3 en 12. Artikel 3 van het IVRK regelt dat het belang van het kind voorop moet staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. In artikel 12 van het IVRK is vastgelegd dat ieder kind recht heeft zijn mening te geven over zaken die hem of haar aangaan en dat die mening serieus moet worden genomen.

Voor het uitvoeren van deze rechten moeten degenen die verantwoordelijk zijn voor het horen van het kind en de ouders of voogd van het kind ervoor zorgen dat het kind informatie krijgt over alle onderwerpen, keuzes en mogelijke beslissingen die moeten worden genomen en de gevolgen daarvan. Het kind moet ook worden geïnformeerd over de omstandigheden waarin het wordt gevraagd om zijn of haar mening te geven. Het

recht op informatie is een voorwaarde voor het kind om een weloverwogen beslissing te kunnen nemen. Met de drie onderdelen van dit wetsvoorstel, het verankeren van hoorrecht van een leerling bij het opstellen, bijstellen en evalueren van het eigen ontwikkelingsperspectief, het instellen van een onafhankelijk werkend ouder- en jeugdsteunpunt en in belangrijke mate ook de wijzigingen ten aanzien van het schoolondersteuningsprofiel, wordt dit recht op informatie versterkt.

Op grond van de artikelen 28 en 29 IVRK heeft een kind recht op onderwijs en recht op onderwijs dat gericht is op de ontwikkeling van het kind. Met dit wetsvoorstel krijgen leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte de mogelijkheid om hun mening te geven over hun eigen ontwikkelingsperspectief. Hierin staat, onder andere de extra ondersteuning, die zij nodig hebben. Deze maatregel sluit aan bij de doelen van de artikelen 3, 12, 28 en 29 van het IVRK. De overheid heeft de plicht om te zorgen dat kinderen onderwijs krijgen dat is gericht op de ontwikkeling van het kind, waarbij het kind zijn mening kan geven over welk onderwijs en welke ondersteuning het beste bij het kind past. Door het invoeren van een maatregel waarbij het kind wordt gehoord over het ontwikkelingsperspectief en de inzet van extra ondersteuning, wordt bijgedragen aan deze plicht. Door het horen en serieus nemen van de mening van het kind, worden de behoeften van het kind nadrukkelijk meegenomen in het bepalen welke extra ondersteuning het kind nodig heeft. Het betrekken van kinderen vergroot daarmee de kans dat het kind het onderwijs en de ondersteuning krijgt die het beste bij het kind past, conform het doel van het IVRK.

5. Doenvermogen

Dit wetsvoorstel beoogt zoveel mogelijk tegemoet te komen aan het doenvermogen van burgers (leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en hun ouders) . Informatie die eerst onduidelijk en moeilijk te vinden was wordt nu makkelijk vindbaar en toegankelijker. Indien ouders en leerlingen meer ondersteuning bij het passend onderwijs nodig hebben, worden zij hierin geadviseerd en ondersteund door ouder- en jeugdsteunpunten. Het wetsvoorstel draagt er zodoende aan bij om het proces rondom passend onderwijs toegankelijker, gemakkelijker en doenbaar voor ouders en leerlingen te maken.

Het hoorrecht over het ontwikkelingsperspectief voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte kan voor (jonge) leerlingen veel vragen van hun doenvermogen. Het is daarom belangrijk dat in de uitvoering oog is voor het ontwikkelingsniveau van de leerling.

Het voeren van een gesprek met kinderen is al mogelijk vanaf de kleuterleeftijd.³⁴ De taalontwikkeling van kinderen van vier jaar en ouder is doorgaans op een niveau dat zij complexe zinnen kunnen begrijpen en produceren.³⁵ Het kunnen formuleren van de eigen mening en uitdrukken van emoties of gevoelens zijn vaardigheden die meer vragen van een kind. Om een mening te kunnen vormen moet het kind immers informatie begrijpen, verschillende perspectieven meenemen en gedachten en gevoelens organiseren.³⁶ Hoewel het basisbegrip van de bedoelingen en emoties van andere mensen op zesjarige leeftijd aanzienlijk is ontwikkeld, blijven deze vaardigheden zich ontwikkelen tot de leeftijd van tien of twaalf jaar.³⁷ Daarbij moet opgemerkt worden dat grote individuele verschillen bestaan bij de ontwikkeling van deze vaardigheden;

³⁴ M. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 137-138.

³⁵ M. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 137-138.

³⁶ M. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 137-138.

³⁷ M. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 137-138.

sommige kinderen kunnen een mening uiten op de leeftijd van vier, terwijl andere kinderen pas in het twaalfde levensjaar in staat zijn hun mening te uiten.

Het wetsvoorstel verplicht het bevoegd gezag de leerling in de gelegenheid te stellen diens mening kenbaar te maken. Dit houdt in dat de wijze waarop het bevoegd gezag om de mening van de leerling vraagt aansluit bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de leerling. Het gesprek zal dan ook verschillend zijn voor een leerling van vier jaar oud en een leerling van zestien jaar oud. In de implementatie van dit wetsvoorstel zal aandacht worden besteed aan de communicatie hierover en zullen scholen en leerlingen instrumenten worden aangereikt om het goede gesprek met elkaar te voeren.

6. Uitvoering

PM

7. Toezicht en handhaving

PM

8. Financiële gevolgen

8.1. Gevolgen voor de rijksbegroting

Dit wetsvoorstel heeft geen structurele gevolgen voor de rijksbegroting. Incidenteel is in 2022 aan samenwerkingsverbanden passend onderwijs een toelage van €15.000.000 (15 miljoen euro) toegekend voor gemaakte kosten tijdens de opstartfase van de ouder- en jeugdsteunpunten. De structurele kosten worden gedragen door de samenwerkingsverbanden.

8.2. Regeldrukkosten

Van de verplichtingen die uit dit wetsvoorstel voortvloeien, is nagegaan met welke regeldrukkosten ze gepaard gaan. Regeldrukkosten vallen uiteen in kennisname kosten, inhoudelijke nalevingskosten en administratieve lasten. Onder kennisname kosten en inhoudelijke nalevingskosten wordt verstaan kosten die burgers of instellingen moeten maken om kennis te nemen van en te voldoen aan de inhoudelijke eisen die wet- en regelgeving stellen. Dit zijn de overige kosten die moeten worden gemaakt (bovenop de «business as usual»-kosten) om aan wet- en regelgeving te voldoen. Onder administratieve lasten wordt verstaan: de kosten om te voldoen aan informatieverplichtingen aan de overheid, voortvloeiend uit wet- en regelgeving van de overheid.

De gevolgen voor de regeldruk in verband met onderhavig wetsvoorstel zijn voor het opnemen van het extra ondersteuningsaanbod in de schoolgids beperkt. Wanneer de voorgestelde wijziging ten aanzien van het extra ondersteuningsaanbod in de schoolgids ten uitvoer wordt gebracht, zullen er voor scholen geen ingrijpende gevolgen optreden ten aanzien van de administratieve lasten. Er zal op onderdelen wel een intensivering optreden, omdat er jaarlijks een inventarisatie plaats moet vinden van wat er op school aan ondersteuning wordt geboden. Op basis hiervan wordt het ondersteuningsaanbod jaarlijks herzien.

Met betrekking tot hoorrecht, zal er naar verwachting per kind per jaar een uur besteed moeten worden aan het voeren van gesprekken met het kind bij het opstellen, bijstellen

en evalueren van het ontwikkelingsperspectief en de terugkoppeling daarover. Het voeren van gesprekken met leerlingen is echter geen nieuwe taak voor onderwijsprofessionals en gebeurt al op veel scholen; echter niet overal structureel. De verplichting aan het bevoegd gezag om over specifiek het ontwikkelingsperspectief de mening van de leerling te vragen kan worden uitgevoerd in aansluiting op bestaande gesprekken met leerlingen, bijvoorbeeld in het kader van de mentorgesprekken die op veel scholen periodiek met leerlingen worden gevoerd.

De inrichting van de ouder- en jeugdsteunpunten is voor samenwerkingsverbanden een nieuwe wettelijke taak. Een deel van de samenwerkingsverbanden informeert ouders echter al op zijn minst via een website over passend onderwijs. Een klein aantal heeft ook informatie, specifiek gericht op leerlingen. Regeldrukkosten zullen voornamelijk ontstaan omdat van samenwerkingsverbanden wordt verwacht dat ze de steunpunten samen met ouders- en leerlingen opzetten en omdat het informeren en ondersteunen van leerlingen voor de meeste samenwerkingsverbanden een geheel nieuwe taak is. Zijn zij hierin in de opstartfase echter ondersteund door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

9. Advies en consultatie

PM

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A, artikel II, onderdeel A, en artikel IV, onderdeel A

Onder voorzieningen voor extra ondersteuning in de bestaande begripsomschrijving van het begrip «ondersteuningsaanbod van de school» (nieuw) wordt het brede scala van voorzieningen verstaan, zoals bijvoorbeeld een aangepast onderwijsprogramma, een ondersteuningsklas of extra begeleiding

Artikel I, onderdeel D, artikel II, onderdeel D, en artikel IV, onderdeel C

De school beschrijft in de schoolgids het ondersteuningsaanbod; een beschrijving van de aanwezige voorzieningen, ondersteuning en expertise voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Hieronder worden niet begrepen de basisondersteuningsvoorzieningen. De basisondersteuningsvoorzieningen in de regio worden in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband beschreven, ingevolge de artikelen 18a, achtste lid, onderdeel a, van de Wet op het primair onderwijs en 2.47, negende lid, onderdeel a, van de Wet voortgezet onderwijs 2020.

Artikel I, onderdeel F, artikel II, onderdeel G en artikel IV, onderdeel D

Het bevoegd gezag is bij de vaststelling, bijstelling en evaluatie van het ontwikkelingsperspectief verplicht om naar de mening van de betrokken leerling te vragen. Zo wordt de leerling in staat gesteld te reageren op de voorgenomen beslissingen van het bevoegd gezag in het kader van het ontwikkelingsperspectief. De mening van de leerling wordt door het bevoegd meegewogen in de besluitvorming. Nadat het ontwikkelingsperspectief is vastgesteld of bijgesteld, koppelt het bevoegd gezag terug aan de leerling hoe diens mening is meegenomen in de besluitvorming over de ondersteuning.

Deze figuur verschilt van het recht op instemming van ouders op het deel van het ontwikkelingsperspectief betreffende de individuele begeleiding, bedoeld in de artikelen 40a, tweede lid, van de Wet op het primair onderwijs, 41a, tweede lid, van de Wet op de expertisecentra en 2.44, tweede lid, van de Wet voortgezet onderwijs 2020, en het op overeenstemming gericht overleg, bedoeld in de artikelen 40a, eerste lid, van de Wet op het primair onderwijs, 41a, eerste lid, van de Wet op de expertisecentra en 2.44, eerste lid, van de Wet voortgezet onderwijs 2020. Het bevoegd gezag is verplicht de mening van de leerling te betrekken bij de besluitvorming over het ontwikkelingsperspectief, maar heeft de instemming van de leerling niet nodig. Daarnaast wordt het bevoegd gezag niet verplicht te streven naar consensus met de leerling, zoals het geval is bij het op overeenstemming gericht overleg. Het wetsvoorstel doorkruist daarmee niet het ouderlijk gezag.

De leerling bepaalt op welke wijze de leerling wordt gevraagd naar diens mening. De leerling kan bijvoorbeeld, afhankelijk van de behoeftes van de leerling, zijn of haar mening geven in aanwezigheid van de ouders of afzonderlijk van de ouders.

Artikel II, onderdeel E, en artikel IV onderdeel E

Het ouder- en jeugdsteunpunt adviseert, begeleidt en informeert ouders en leerlingen met behoud van zijn onafhankelijkheid ten opzichte van het samenwerkingsverband.

Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de totstandkoming en inrichting van het ouder- en jeugdsteunpunt. In de algemene maatregel van bestuur worden, onder andere, waarborgen gesteld voor de onafhankelijke taakinvulling van een ouder- en jeugdsteunpunt.

Artikel III, onderdeel A

Het bevoegd gezag stelt de leerling in de gelegenheid zijn mening kenbaar te maken voordat het handelingsplan wordt opgesteld. Zo wordt de leerling in staat gesteld te reageren op de voorgenomen beslissingen van het bevoegd gezag in het kader van het

handelingsplan. De mening van de leerling wordt door het bevoegd gezag meegewogen in de handelingsplan. Het bevoegd gezag licht toe op welke manier de mening van de leerling is meegenomen bij het opstellen van het handelingsplan.

Het bevoegd gezag is vrij te bepalen op welke wijze de mening van de leerling wordt gevraagd. De leerling kan bijvoorbeeld, afhankelijk van de behoeftes van de leerling, zijn of haar mening geven in aanwezigheid van de ouders of afzonderlijk van de ouders.

Artikel 45 van de Wet primair onderwijs BES is nog niet in werking getreden. Op het moment dat artikel 45 in werking treedt zal de beoogde wijziging worden doorgevoerd.

Artikel V, onderdeel B

De wijziging om het ondersteuningsaanbod van de school op te nemen in de schoolgids beoogt geen wijziging teweeg te brengen in de rechten van de medezeggenschap. De volledige medezeggenschapsraad heeft adviesrecht op het ondersteuningsaanbod van de school, en dat blijft ook zo. De oudergeleding van de medezeggenschap heeft instemmingrecht op de vaststelling van de schoolgids. Met de aanpassing van de artikelen 13 en 14 wordt bereikt dat het instemmingsrecht geen betrekking heeft op de informatie betreffende het ondersteuningsaanbod van de school, nu daarop reeds adviesrecht bestaat.

Artikel VI

Het wetsvoorstel voorziet in gedifferentieerde inwerkingtreding. Artikel 45 van de Wet primair onderwijs BES is nog niet in werking getreden. Op het moment dat die bepaling in werking treedt, kan de beoogde wijzigingsbepaling in werking treden.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,